

NIEUWS BRIEF

jaargang 22 # 53 (aug 2018)

Inhoud

Overijsselse Molendag 2018 & Open Monumentendag 2018	1
Uit onze winkel	2
Van de Secretaris	2
Boekbespreking	3
Column van de voorzitter	4
Colofon	4

Overijsselse Molendag & Open Monumentendag 2018

Op zaterdag 8 september worden de Overijsselse Molendag en de Open Monumentendag gehouden.

Het bestuur van de Provincie Overijssel vindt de Overijsselse Molendag dusdanig belangrijk, dat de Gedeputeerde voor Cultuur jaarlijks aanwezig is om de Molendag officieel te openen.

Dit jaar zal de officiële opening plaatsvinden in Zwolle en wel bij onze eigen Olie-molen De Passiebloem!

De officiële openingshandeling start om 10.30 uur en zal worden verricht door de Gedeputeerde van Cultuur van de Provincie Overijssel, mevrouw Hester Maij, de burgemeester van Zwolle, de heer Henk-Jan Meijer en de heer Pieter van der Vinne als voorzitter van Stichting de Overijsselse Molen (SOM).

Molenaar Ada Meurs zal namens het team van De Passiebloem het openingswoord voeren en een en ander in goede banen leiden.

DE PASSIEBLOEM, PAREL AAN DE VONDELKADE

Overijsselse Molendag & Open Monumentendag 2018

Na de openingshandelingen is er natuurlijk nog van alles te doen in en rondom de molen in het kader van de Open Monumentendag.

Tot ongeveer 16.00 uur worden er in diverse talen rondleidingen gegeven, kunt u een werkend model van een stoomolie-fabriek bewonderen, kan men zich in historische kleding hijsen en hiervan zelf foto's maken, zijn er voor de kleintjes kleurplaten en een puzzeltocht en natuurlijk bij voldoende wind een werkende dubbele oliemolen.

lekkerste pannenkoeken! Samen met ons 'buurmonument' het **Openluchtbad** (op slechts 100 meter afstand) hebben wij weer een leuke actie voor u in petto: indien u na een rondleiding in de Passiebloem ook het Openluchtbad bezoekt, krijgt u

daar een gratis ijsje uit het winkeltje.

De route andersom werkt natuurlijk ook!

Bezoekt u ná het Openluchtbad tevens de

Passiebloem dan krijgt u bij ons een gratis pannenkoek.

Buiten op het gedeeltelijk overdekte terras kunt u gratis koffie, thee en limonade krijgen en tegen een kleine vergoeding bakken onze molenbakkers voor u de

Kortom: voldoende redenen om zaterdag 8 september de twee monumentale parels van de Wipstrik, Oliemolen De Passiebloem en het Openluchtbad, te bezoeken!

Meelsoorten in de winkel

Compleetmixen met gist

Artikel:	Prijs:
Molenvolkorenbrood	€ 2,50
Maisbrood	€ 3,00
Molenbruintje	€ 2,75
Zonnebloempittenbrood	€ 2,75
Meergranen Grof	€ 2,75
4-zadenbrood	€ 2,75
Notenbrood	€ 2,75
Appeltjesbrood met kaneel	€ 2,50
Pizzamix	€ 2,50
Suikerbrood (+ 2 x bakblik in folie)	€ 3,50
Kruidkoekmix	€ 3,75
Krentenbroodmix	€ 2,25

Van de Secretaris

Op 25 mei 2018 is in de Europese Unie de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht geworden.

De verordening geldt wereldwijd voor alle ondernemingen en organisaties die persoonsgegevens bijhouden en verwerken van natuurlijke personen in de Europese Unie, onafhankelijk of er al dan niet betaald wordt voor diensten of producten.

Ook De Passiebloem houdt van haar relaties, leden en vrijwilligers diverse persoonsgegevens bij die privacygevoelig kunnen zijn zoals bijvoorbeeld naw-gegevens en bankgegevens. Deze gegevens hebben wij nodig voor het leveren onze diensten en bijvoorbeeld het innen van de contributies.

Uiteraard hebben ook wij onze verwerkingssystemen tegen het licht gehouden en waar nodig aangepast en opgeschoond.

Tevens heeft het bestuur een privacyverklaring opgesteld die u kunt vinden op de voorpagina van onze website www.molendepassiebloem.nl

Heeft u nog vragen omtrent de Passiebloem en de AVG dan kunt u een mail zenden aan bestuur@molendepassiebloem.nl

Nijverheid op windkracht

Onder bovenstaande titel is een boek verschenen, geschreven door Herman Kaptein. Het boek gaat over de veranderingen die kwamen met de industriële windmolens. En over de oorzaken van die veranderingen. Daarbij spelen vele factoren een rol, economische en politieke bijvoorbeeld. En de gevolgen waren economisch ook heel belangrijk. Het is een boek dat tamelijk diep graaft en daardoor niet gemakkelijk leest, maar er staat een schat van heerlijke weetjes in en van het verhaal als geheel blijft toch wel het nodige hangen.

Explosie

Rond 1600 was er een explosie van industriële windmolens. De windenergie, die niet onbekend was, werd plotseling veel grootschaliger toegepast. Er waren in de middeleeuwen ook wel molens, watermolens bijvoorbeeld en rosmolens en ook wel eenvoudige windmolens en getijdemolens, maar vaak waren die voornamelijk voor lokaal gebruik. Voor de bakker om de hoek en voor de leerlooiers die samen een runmolen runden. Dat de windindustriemolens vooral in Holland stonden had ook te maken met het klimaat. Aan de zee kant waait het nu eenmaal meer dan verder landinwaarts. Bovendien was er in het vlakke westen geen mogelijkheid om een watermolen te exploiteren. De wind is een gratis krachtbron die veel mens- en dierkracht uitspaarde.

Alkmaar

Volgens Kaptein stond de eerste industriële oliemolen in Alkmaar. In 1582 vroeg Lieven Jansz. verlof om een oliemolen te exploiteren. Dat werd een standerdmolen en dus zonder kollergang. De oliehoudende zaden werden in de stamperpotten tot meel geslagen. De kollergang was al langer bekend maar begon pas na 1600 een belangrijke rol te spelen in verschillende soorten molens. Het bleef niet bij die ene oliemolen (in 1614 waren er al zes oliemolens!). In 1586 kwam de eerste papiermolen en in 1595 de eerste houtzaagmolen. Daarvoor werd hout met de hand gezaagd en het is opmerkelijk dat de houtzaagmolen niet onmiddellijk alle handzagers overbodig maakte. Misschien was er ook wel zorg bij de handzagers dat ze hun baan zouden kwijtraken. Dat kan ook een oorzaak

zijn dat ontwikkelingen stagneren. In Engeland was lang verzet tegen de elektrische trein van de kant van de stokers op de stoomtrein. Er hebben nog jarenlang stokers meegereden op de elektrische trein, die niets te doen hadden.

Hoe kwam Alkmaar, een kleine stad met 8.000 inwoners aan zo'n belangrijke rol? In 1573 was Alkmaar belegerd door de Spanjaarden en hoewel de

Spanjaarden er niet in slaagden Alkmaar in te nemen, hielden ze wel huis in de omgeving en verwoestten en verbrandden alles wat buiten de poorten was en ook de dorpen in de buurt. Alkmaar was daardoor zwaar getroffen en zat feitelijk aan de grond. Ze wilden alles proberen om de misère te boven te komen en vandaar waarschijnlijk dat Lieven Jansz. toestemming kreeg om zijn molen te exploiteren. Lieven Jansz was overigens een Vlaming, die gevlucht was voor het Spaanse geweld. Zijn eerste molen liet hij importeren uit Vlaanderen!

In Alkmaar vinden we ook de eerste droogmakerijen: meertjes

die werden bedijkt en leeggepompt. Waarschijnlijk werd dat gedaan met bovenkruiers. In Zuid-Holland, waar ook veel poldermolens waren, vond en vind je vaak wipmolens. De Noord-Hollanders hadden dus de bouw van bovenkruiers goed onder de knie en in een bovenkruier is veel meer ruimte dan in een wipmolen en zo ontstonden er gemakkelijker industriële molens

Zaanstreek

Na het Alkmaarse succes kwam er ook schot in de molenwereld van de Zaanstreek. In 1630 zijn er in de Zaanstreek al 44 oliemolens te vinden en vele houtzaagmolens. Ook de Zaanstreek wordt goed bedeed met wind en het ligt dicht bij Amsterdam met zijn vele scheepswerven en er is water genoeg om van alles te transporteren.

Rond 1750 staan er in de Zaanstreek 600 molens. In Amsterdam vind je er in die tijd 130, waaronder vele houtzaagmolens.

Het boek heeft meer dan 500 bladzijden en is niet iets voor een achternamiddag. Maar het is zeer interessant.

Han Horsman

Column van de voorzitter

Bloedmolen

Onze molen, de Passiebloem, is een oliemolen; het is ook een windmolen. Naast windmolens zijn er onder meer water- en rosmolens. Bij de wind-, water- en rosmolens hangt de naam samen met de krachtbron die de molen tot draaien brengt: wind, water en paarden.

In landen waar ezels zijn/waren, werden in plaats van paarden ook ezels ingezet om de molen te laten draaien.

Een oliemolen heet zo omdat (plantaardige) olie het belangrijkste produkt van de molen is. Zo maken wij in onze molen lijnolie uit lijnzaad, het zaad van de vlasplant.

Een papiermolen produceert papier. Bij een korenmolen is niet het koren het produkt, maar juist de grondstof. Een een pelmolen pelt: haalt het kaf van de graan- of rijstkorrel; een houtzaagmolen ... inderdaad om hout te zagen (van boomstammen planken maken).

Het is ingewikkeld, die molentaal. Want er zijn ook nog andere type-aanduidingen die

bijvoorbeeld te maken hebben met de constructie van de molen of de plaats van de molen.

Ruim een jaar geleden kwam ik op een grote kunsttentoonstelling in Kassel (Duitsland) een installatie tegen met de titel 'Mill of Blood' – ook wel 'bloodmill' –, van Antonio Vega Macotella; hij is een Mexicaanse kunstenaar die zowel in Mexico als in Nederland werkt en woont.

Die installatie was min of meer een replica van een molen om zilveren munten te 'slaan'. De Spaanse veroveraars

van Zuid Amerika gebruikten zo'n molen enige eeuwen geleden o.a. in Peru, Mexico en Bolivia. Het origineel van deze molen in Bolivia stond zo hoog in de bergen dat men voor de aandrijving 'aangewezen was' op de menskracht van inlandse slaven.

De term 'bloodmill', die veel suggereert over het lot van die slaven, prikkelde mij indertijd om nog eens wat nadrukkelijker te kijken naar woorden waarmee molens worden gekarakteriseerd.

COLOFON

Bestuur

bestuur@molendepassiebloem.nl

Jacques van Santen

Voorzitter

Marcel Vierhuis

Secretaris/penningmeester

Bart Betlehem

algemeen lid

Kees Veenstra

algemeen lid

Carolina Smoorenburg

algemeen lid

Redactieadres

Brederostraat 129

8023 AS Zwolle

redactie@molendepassiebloem.nl

SNS Bank IBAN

NL85 SNSB 0933 7349 05

Kamer van Koophandel

40062763

VERENIGING VRIENDEN VAN OLIEMOLEN DE PASSIEBLOEM

Vondelkade 175, 8023 AD Zwolle

www.molendepassiebloem.nl

OliemolenDePassiebloemZwolle